

WOJEWODA MAZOWIECKI

Warszawa, 24 listopada 2025 r.

WRPS-IV.431.1.26.2025.JN

Pani
Izabela Kotarba
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Makowie Mazowieckim

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 197b w związku z art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49), zwanej dalej ustawą oraz zgodnie z Planem Kontroli Zewnętrznych Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie na rok 2025 zespół starszych inspektorów wojewódzkich Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie, w składzie: Joanna Nurczyk i Justyna Brodzik w terminie 9-24 czerwca 2025 r. przeprowadził kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim, ul. Duńskiego Czerwonego Krzyża 3, zwanym dalej PCPR lub Centrum.

Zakres kontroli obejmował sposób realizacji zadań samorządu powiatowego z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej, w okresie od 1 stycznia 2024 r. do dnia kontroli.

Na podstawie art. 197d ww. ustawy oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. poz. 1477) **przekazuję niniejsze wystąpienie pokontrolne.**

Ustaień kontroli dokonano na podstawie analizy przekazanej dokumentacji oraz Pani pisemnych i ustnych wyjaśnień.

1. Rozwiązania regulujące organizację pracy jednostki

Zgodnie z art. 182 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zadania powiatu w zakresie pieczy zastępczej starosta wykonuje za pośrednictwem powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Uchwałą nr XXV/157/13 z 26 marca 2013 r. Rada Powiatu Makowskiego nadała statut Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie. § 4 ust 2 pkt 24 statutu stanowi m. in., że przedmiotem działalności Centrum jest w szczególności *wykonywanie na zlecenie Powiatu Makowskiego zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Zgodnie z § 3, *organizację i zasady funkcjonowania Centrum określa Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy*

*Rodzinie (...).*¹ Uchwałą nr 78/24 z 10 grudnia 2024 r. Zarząd Powiatu w Makowie Mazowieckim zatwierdził Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim.² § 5 ust. 5 regulaminu stanowi, że Centrum pełni w Powiecie rolę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, zaś § 7 ust. 2 wskazuje zakres realizowanych przez Centrum zadań, m. in.: wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. W § 9 ust. 1 określono strukturę organizacyjną, zgodnie z którą wyodrębniono samodzielne stanowiska pracy i zespoły: *Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Zespół Finansowo-Księgowy, Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Zespół ds. Świadczeń i Pomocy Instytucjonalnej, Zespół ds. Pomocy Osobom z Niepełnosprawnościami, Zespół ds. Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej, Zespół Administracyjno-Organizacyjny, samodzielne stanowisko pracy Radcy prawnego, samodzielne stanowisko pracy Inspektora Ochrony Danych*. Ustalono wykaz stanowisk dla poszczególnych komórek. Zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy utworzony został Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, dla którego ustalono stanowiska pracy: koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – 3 etaty, specjalista pracy z rodziną – 1 etat. W § 20 regulaminu szczegółowo określono zadania dla Zespołu, m. in.: *zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka lub placówkach opiekuńczo-wychowawczych(...); prowadzenie naboru kandydatów do prowadzenia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka (...)*. Zwrócono uwagę na potrzebę uzupełnienia zapisu o obowiązek wynikający z art. 76 ust. 4 pkt 18 ustawy.³

Na stanowisku dyrektora Centrum jest Pani zatrudniona od 1 kwietnia 2012 r. (wcześniej zatrudniona na stanowisku zastępcy kierownika kontrolowanej jednostki). Posiada Pani upoważnienia do realizacji ustawowych zadań z zakresu pieczy zastępczej oraz upoważnienie do kontroli rodzin zastępczych na terenie powiatu makowskiego.⁴ Stosownie z § 8 ust. 4 regulaminu, w czasie nieobecności dyrektora, zastępstwo pełni zastępca dyrektora lub inny upoważniony pracownik. Okazano upoważnienie pełniącej od 1 marca 2025 r. do 29 lutego 2026 r. obowiązki Zastępcy Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim.⁵

W okresie kontrolnym w Centrum w ramach umów o pracę w systemie zadaniowego czasu pracy zatrudnionych było łącznie 3 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, tj. młodszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej i starszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

Wyjaśniono, że na dzień kontroli w skład Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej wchodził: starszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, starszy specjalista pracy z rodziną.

W przypadku pracownika zatrudnionego na stanowisku młodszego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej umowa o pracę wygasła w dniu 20 maja 2025 r.⁶

Koordynatorzy spełniali wymagania określone w art. 78 ust. 1. Nie stwierdzono, aby praca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego oraz prowadzeniem postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez powiat, stosownie do art. 79 ust. 3 i 4. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy, w ramach podnoszenia kwalifikacji uczestniczyli w szkoleniach. Posiadali zakresy czynności, sporządzali roczne sprawozdanie z efektów pracy

¹ Akta kontroli, s. 15-21.

² Akta kontroli, s. 22-48.

³ Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności: wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie.

⁴ Akta kontroli, s. 49-55.

⁵ Akta kontroli, s. 56-58.

⁶ Akta kontroli, s. 59-63.

koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.⁷ Koordynatorzy prowadzili ewidencję czynności na okoliczność podjętych działań i realizowanych obowiązków na rzecz rodzin zastępczych oraz w ich środowisku na podstawie *Miesięcznych kart pracy*.⁸ Przedstawiony dokument zawierał informacje o wykonanych zadaniach oraz zakresie godzin przepracowanych w danym dniu. Ustalono, że przed rozpoczęciem każdego kwartału koordynatorzy sporządzali i przedstawiali harmonogram zaplanowanych na dany kwartał wizyt w rodzinach zastępczych.

Ustalono, że w okresie od 1 lipca 2023 r. do 30 czerwca 2024 r. w Centrum zatrudniano pracownika na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku: pedagoga na 0,25 etatu i starszego specjalisty pracy z rodziną na 0,75 etatu.

Następnie w wyniku wprowadzonych zmian do umowy o pracę, z dniem od 1 lipca 2024 r. i na dzień kontroli pracownik pozostawał w zatrudnieniu na stanowisku starszy specjalista pracy z rodziną, w pełnym wymiarze czasu pracy (umowa o pracę na czas nieokreślony). Osoba posiadała wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku pedagogika.

Wyjaśniła Pani, że ww. pracownik w ramach zakresu czynności wykonywał zadania m.in.: przeprowadzanie badań kandydatów i ocen pedagogicznych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

W zarządzeniu nr 4/25 z 7.02.2025 r. w § 5 pkt 3 i 4 wskazano, że (...) *pedagog/ pracownik Organizatora posiadający wykształcenie pedagogiczne przeprowadza badanie pedagogiczne kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, obejmujące wywiad, obserwację zachowania kandydata i rozmowę kierowaną*. W okazanej dokumentacji pod nazwą m. in. *opinia pedagogiczna kandydatki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (opinia z dnia 21 października, 23 grudnia 2024 r.)* pracownik potwierdzał sporządzenie dokumentu odręcznym podpisem oraz pieczęcią starszego specjalisty pracy z rodziną.

Ustawodawca wskazuje w art. 76 ust. 4 pkt 13, że do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy m. in. przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 ustawy, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Oznacza to, że realizacja ww. zadań należy do organizatora rodzinnej pieczy, który zatrudnia specjalistów posiadających wymagane kwalifikacje na stanowisku pedagoga lub też odpowiednio psychologa. Na uwadze należy mieć również realizację art. 128 pkt 1 ustawy, tj. organizator rodzinnej pieczy zastępczej ocenia sytuację dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka, w powiązaniu z art. 130, który wskazuje osoby biorące udział w tej ocenie, m.in. pedagoga.

Ponadto biorąc pod uwagę, że ww. osoba wchodzi w skład Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, zastrzeżenia budzi przypisanie do jej zakresu czynności licznych obowiązków mieszczących się w zakresie m.in. zadań pomocy społecznej i przeciwdziałania przemocy domowej.

Stosownie z art. 76 ust. 4 pkt 9 ustawy do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności: prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Pracę Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej wspierają pracownicy Zespołu ds. Sekcji Poradnictwa Specjalistycznego:

- starszy inspektor ds. poradnictwa specjalistycznego; zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy; m. in. udzielał poradnictwa w zakresie problemów wychowawczych w rodzinach zastępczych i naturalnych,

⁷ Akta kontroli s. 59-63.

⁸ Akta kontroli, s. 91-92

- psycholog; posiadał wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia oraz 2-letnie doświadczenie w poradnictwie rodzinnym; zatrudniony na podstawie umowy o pracę w wymiarze 0,5 etatu, do którego obowiązków należało m.in.: udzielanie indywidualnych porad i pomocy psychologicznej opiekunom zastępczym, dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej i ich rodzicom biologicznym, przeprowadzanie badań psychofizycznych i/lub psychologicznych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, sporządzanie diagnoz, uczestniczenie w posiedzeniach w sprawie oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz posiedzeniach komisji dokonującej kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- radca prawny; zatrudniony w wymiarze 0,125 etatu, który w ramach zajmowanego stanowiska pracy m.in.: zapewniał pomoc prawną osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, udzielał indywidualnych porad prawnych z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego.⁹

Prowadzona przez specjalistów dokumentacja znajdowała się w teczkach rodzin/kandydatów oraz dokumentowana była w prowadzonych rejestracjach.

Zgodnie z art. 38b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zarząd powiatu sprawuje kontrolę nad organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, prowadzącymi rodzinne domy dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi.

Wyjaśniła Pani, że *w latach 2024-2025 nie były prowadzone kontrole w przedmiocie realizowania zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przez inne instytucje i służby.*¹⁰

Zarząd powiatu może upoważnić w formie pisemnej do sprawowania kontroli członka zarządu powiatu, pracownika urzędu lub kierownika jednostki organizacyjnej powiatu.

Zarząd Powiatu w Makowie Mazowieckim Uchwałą nr 14/15 z 20 stycznia 2015 r. upoważnił Panią do kontroli rodzin zastępczych na terenie powiatu makowskiego.¹¹

Na podstawie zapisów § 14 ust. 1 pkt 10 i § 39 Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim w związku z Zarządzeniem nr 3/25 z 4 lutego 2025 r. ustaliła Pani „*Plan kontroli zewnętrznych przeprowadzonych w 2025 r. przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim*”. W § 2 dokumentu zapisano, że za wykonanie zarządzenia odpowiedzialny jest Dyrektor PCPR w Makowie Mazowieckim.

W okresie objętym kontrolą, tj. 25 listopada 2024 r. przeprowadzono kontrolę 1 rodziny.¹²

Okazano protokół z postępowania kontrolnego przeprowadzonego w rodzinie zastępczej zawodowej w przedmiocie: *analiza i ocena funkcjonowania rodziny zastępczej zawodowej, w zakresie zapewniania dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej właściwej opieki i wychowania.*

Okazano plan kontroli zewnętrznych na 2025 r.¹³ stanowiący załącznik do ww. zarządzenia. Dokument wskazywał przedmiot kontroli i okres objęty kontrolą, osoby odpowiedzialne za przeprowadzenie kontroli, termin kontroli w odniesieniu do poszczególnych kwartałów oraz uwagi. Plan kontroli roku bieżącego w przedmiocie uwzględniał kontrolę 1 rodziny wypełniającej funkcję rodziny zastępczej, w zakresie zapewnienia dziecku/ dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej właściwej opieki i wychowania. Plan został przedłożony do zatwierdzenia staroście.

⁹ Akta kontroli s. 113-134.

¹⁰ Akta kontroli, s. 137.

¹¹ Akta kontroli, s. 54.

¹² Akta kontroli, s. 140-162.

¹³ Akta kontroli, s. 163-164.

2. Kontrole prowadzone w podobnym przedmiocie przez inne instytucje i służby

W okresie objętym kontrolą realizacja zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie była przedmiotem kontroli realizowanych przez inne instytucje i służby. Nie zarejestrowano skarg na działania w zakresie pieczy zastępczej, w tym na rodziny zastępcze. W 2018 r. Wojewoda Mazowiecki przeprowadził w Centrum kontrolę kompleksową w przedmiocie realizacji zadań samorządu powiatowego z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej. Sposób realizacji zadań oceniony został pozytywnie.

3. Ustalenie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy Powiat Makowski opracował i przyjął do realizacji 3-letni program dotyczący rozwoju pieczy zastępczej.

W okresie podlegającym kontroli obowiązywał program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024-2026 przyjęty przez Radę Powiatu w Makowie Mazowieckim Uchwałą Nr LXV/436/24 z dnia 27 lutego 2024 r.¹⁴ Wykonanie uchwały powierzono Zarządowi Powiatu.

Koordynatorem programu zostało Centrum, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie. Opracowanie Programu poprzedzone było w oparciu o diagnozę sytuacji rodzin w powiecie makowskim. Diagnoza została przeprowadzona z wykorzystaniem danych pozyskanych z ośrodków pomocy społecznej-z terenu powiatu makowskiego oraz danych pochodzących z zasobów własnych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim. Zawarto dane dotyczące gmin z powiatu makowskiego tj. m.in. liczbę zatrudnionych asystentów rodziny, liczbę rodzin objętych asystenturą, liczbę rodzin zobowiązanych przez sąd rodzinny do pracy z asystentem rodziny, liczbę rodzin zagrożonych odebraniem dzieci, liczbę dzieci, które trafiły do pieczy zastępczej, pomimo pomocy asystenta rodziny. Następnie zapisano dane liczbowe dotyczące pieczy zastępczej m. in. liczbę rodzin zastępczych z podziałem na formę, liczbę umieszczonych dzieci w pieczy zastępczej w latach obowiązywania poprzedniego programu.

W programie (pkt 9 tabela nr 13) zapisano, że limit rodzin zastępczych zawodowych przedstawia się następująco: w 2024 r. 6-7 rodzin, w 2025 r. 6-7 rodzin, w 2026 r. 7-8 rodzin. Z pozyskanych od Pani informacji oraz okazanej dokumentacji (załącznik nr 1 do kontroli, tabela nr 1) ustalono, że w 2024 r. funkcjonowało 7 rodzin zastępczych zawodowych, zaś w 2025 r. (do 9 czerwca br.) 7 rodzin zastępczych zawodowych. Z powyższego wynika, że przyjęty w programie limit nie został określony poprawnie, zgodnie ze wskazaniem w art. 180 pkt 1 ustawy, który stanowi o limicie rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy. Podkreślić należy, że zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy do zadań powiatu należy: opracowanie i realizacja 3- letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej (...) oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy (...). Oznacza to, że podejmowane działania mają służyć rozwojowi rodzinnej formy pieczy zastępczej, w tym założenie ile rodzin zastępczych zawodowych uda się pozyskać w danym roku. Określenie limitu rodzin zastępczych zawodowych, które mają zostać utworzone w danym roku kalendarzowym wynika wprost z ww. artykułu ustawy.

Celem głównym programu było: wzmocnienie systemu pieczy zastępczej w powiecie makowskim poprzez optymalizację działań wszystkich podmiotów wspierających dziecko i rodzinę. Program zakładał realizację celów szczegółowych, którymi było:

- promocja rodzicielstwa zastępczego oraz wspieranie rozwoju alternatywnej formy, jaką jest piecza instytucjonalna;
- przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym w funkcjonujących rodzinach zastępczych poprzez zintensyfikowanie działań wspierających;

¹⁴ Akta kontroli, s. 165-207.

- doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem poprzez zwiększenie kompetencji wychowawczych rodzin zastępczych;
- zwiększenie szans dzieci przebywających w pieczy zastępczej na powrót do środowiska rodzinnego;
- profilaktyka przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu usamodzielnianych wychowanków opuszczających pieczę zastępczą;
- zwiększenie kompetencji osób zaangażowanych w pracę na rzecz rodzin zastępczych oraz podniesienie jakości usług w zakresie pieczy zastępczej.

Do przedstawionych celów wskazano zadania, do których przyjęto oczekiwane rezultaty. Wymieniono współrealizatorów. Zapisano również, że instytucją monitorującą realizację programu jest Centrum. Podstawę ewaluacji będą stanowiły m. in.: informacje przekazane przez beneficjentów i współrealizatorów; okresowe badania ankietowe rodzin zastępczych oraz dzieci przebywających w pieczy; sprawozdania rzeczowe, finansowe oraz merytoryczne sporządzane w ramach realizacji zadań z zakresu pieczy zastępczej. W programie zawarto coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Wyjaśniono, że podsumowanie dotyczące realizacji Programu było zawarte w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Makowieckim, stanowiące załącznik nr 2. do sprawozdania, pn.: *Informacja z realizacji w 2024 r. programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie makowskim na lata 2024-2026*. Dokument zawierał zadania i działania w odniesieniu do wskazanych w programie celów szczegółowych.

Ustalono, że został spełniony obowiązek określony w art. 182 ust. 5 i art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy. Złożyła Pani zarządowi powiatu coroczne *Sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie za 2024 r.* oraz przedstawiła zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej.¹⁵ Ww. Sprawozdanie zostało także przedstawione podczas posiedzenia zarządu Powiatu w Makowie Mazowieckim w dniu 9 maja 2025 r. (wyciąg z protokołu nr 46/25). Okazany dokument zawierał:

- załącznik nr 1. *Sprawozdanie z efektów pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej*;
- załącznik nr 2. *Informacja z realizacji w 2024 r. programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie makowskim na lata 2024-2026*;
- załącznik nr 3. *Wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej i systemu pieczy zastępczej*.

Przedstawiono potrzeby w zakresie systemu pieczy zastępczej.: wsparcie systemu rodzinnej pieczy zastępczej; współpraca z innymi powiatami; utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej; utrzymanie, a w miarę możliwości rozszerzenie oferty specjalistycznej pomocy dla mieszkańców powiatu.

Centrum terminowo zrealizowało zadanie własne wynikające z art. 180 pkt 14 ustawy, dotyczące sporządzania sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.¹⁶ Biorąc pod uwagę przedstawioną dokumentację w trakcie kontroli oraz sporządzane sprawozdania stwierdzono zgodność przekazanych danych.

4. Wykonywanie zadań przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

Stosownie z art. 128 pkt 2, art. 132, art. 133 i art. 134 ustawy organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny rodziny zastępczej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy.

¹⁵ Akta kontroli, s. 208-285.

¹⁶ Akta kontroli, s. 286-309.

W dniu kontroli obowiązywała *Procedura dokonywania przez Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie makowskim oceny rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka*, którą wprowadziła Pani zarządzeniem nr 6 z dnia 14 marca 2025 r.¹⁷ Do procedury, załączono wzory druków, tj.: *oświadczenie o spełnianiu wymagań wynikających z art. 42 ust. 1 pkt 2 – 4 i ust. 2 ustawy* (załącznik nr 1); *arkusz oceny rodziny zastępczej / prowadzącego rodzinny dom dziecka* (załącznik nr 2); *ocena rodziny zastępczej / prowadzącego rodzinny dom dziecka* (załącznik nr 3).

Załączone wzory druków zawierały ocenę predyspozycji oraz jakości wykonywanej pracy przez rodzinę zastępczą/ prowadzącego rodzinny dom dziecka zgodnie, w tym m. in. zapewnienie dostępu do świadczeń zdrowotnych, zapewnienie kształcenia, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych oraz zaspokojenie potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych i religijnych, zgodnie z art. 40 ustawy. Kryteria dotyczące oceny zawierały również spełnianie wymogu określonego w art. 51 ustawy. Wzór druku dotyczącego oceny rodziny zastępczej zawierał zapis, w którym zgodnie z art. 134 pkt 2a ustawy, rodziny zostały pouczone o możliwości i terminie złożenia do starosty zastrzeżeń do otrzymanych ocen.

Zgodnie z art. 134 ust. 3 ustawy w przypadku otrzymania negatywnej oceny rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka, kolejna ocena jest dokonywana nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia dokonania tej oceny. Zapis ww. artykułu ustawy został uwzględniony w przyjętej procedurze (§ 4 ust. 19-20).

W procedurze wskazano skalę ocen: pozytywna i negatywna. Do oceny stopnia spełnienia ww. kryteriów stosowano skalę punktową (0-3). Zarówno ocena pozytywna, jak i ocena negatywna, mogła zawierać wskazania i zalecenia.

W teczkach rodzin znajdowały się opinie psychologa o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Ustalono, że oceny rodzin zastępczych dokonywane były w terminach określonych w ustawie.

Ustalono, że w okresie kontrolowanym: ocenę pozytywną otrzymało: 12 rodzin (2024 r.), 9 rodzin (do 9 czerwca 2025 r.).¹⁸

W 2024 r. 1 rodzina zastępcza otrzymała negatywną ocenę. Rodzina wniosła zastrzeżenia do starosty makowskiego, wskutek czego ponownie dokonano jej oceny. Rodzina otrzymała ocenę pozytywną. Analiza potwierdziła, że Centrum wobec ww. rodziny uzasadniając ocenę sformułowało przykładowe działania zaradcze oraz wydało zalecenia celem poprawy jej funkcjonowania. Na podstawie udostępnionej dokumentacji ustalono, że pozostałe rodziny otrzymywały pisemną informację o uzyskanym wyniku oceny, wraz z jej uzasadnieniem oraz wskazaniem obszarów wymagających poprawy.

Stosownie z art. 128 pkt 1 ustawy organizator rodzinnej pieczy zastępczej ocenia: sytuację dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka natomiast art. 129 ustawy określa cele dokonywania oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej¹⁹. Powyższe zadanie realizowane było przez Centrum w oparciu o wewnętrzne procedury określone zarządzeniem Nr 10/2023 dyrektora z dnia 22 września 2023 r. *w sprawie dokonywania oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub*

¹⁷ Akta kontroli, s. 310-324.

¹⁸ Akta kontroli, s. 329.

¹⁹ Artykuł 129 ustawy określa cele dokonywania przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka. Celami dokonywania oceny sytuacji dziecka są: 1) ustalanie aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka; 2) analiza stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną; 3) modyfikowanie planu pomocy dziecku; 4) monitorowanie procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie; 5) ocena stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb; 6) ocena zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 7) informowanie sądu o potrzebie umieszczenia dziecka w placówce działającej na podstawie przepisów ustawy – Prawo oświatowe, przepisów o działalności leczniczej lub o pomocy społecznej.

w rodzinnym domu dziecka.²⁰ Do procedury załączono 5 wzorów formularzy: *powiadomienie o posiedzeniu zespołu, oświadczenie o zachowaniu danych osobowych w poufności, informacja o aktualnej sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu makowskiego, ocena sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu makowskiego, opinia dotycząca zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej*. Ustalenia wykazały, że koordynatorzy swoją pracę dokumentowali zgodnie z przyjętymi wzorami.

W posiedzeniach uczestniczyły w zależności od sytuacji: rodzina zastępcza, pedagog szkolny, specjalista pracy z rodziną, psycholog, właściwy asystent rodziny lub pracownik socjalny, przedstawiciel ośrodka adopcyjnego oraz koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, dyrektor Centrum. Ustalono, że poza ww. osobami w ocenie sytuacji dziecka udział brali również przedstawiciele policji. Osoby powiadamiane były o terminie posiedzenia zgodnie z przyjętym wzorem. Osoby uczestniczące w posiedzeniu Zespołu, za wyjątkiem pracowników Organizatora składały Oświadczenia o zachowaniu danych osobowych w poufności. Odpowiednio rodziny zastępcze były zobowiązane do wypełnienia i przedłożenia najpóźniej w dniu posiedzenia Zespołu odrębnej dla każdego dziecka *Informacji o aktualnej sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu makowskiego*. Efektem końcowym pracy Zespołu było sporządzenie *Oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu makowskiego*, zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik nr 4 do zarządzenia. Ustalono, że Oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej odbywały się w terminach określonych w art. 131 ustawy, były podpisywane przez osoby biorące udział w posiedzeniu, zawierały informacje określone w art. 129 ustawy. Na podstawie zgromadzonej dokumentacji oraz informacji przekazanych przez przedstawicieli poszczególnych instytucji formułowana była opinia dotycząca zasadności dalszego pobytu małoletniego w rodzinie zastępczej, którą przesyłano do sądu oraz do wiadomości ośrodka adopcyjnego. Ustalono, że w 2024 r. została przekazana do Ośrodka Adopcyjnego 1 informacja o uregulowanej sytuacji prawnej dziecka.²¹

Zgodnie z art. 4 pkt 8 oraz art. 4a ustawy, dziecko ma prawo do wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą i wypowiedzenia się na ich temat, jeżeli jego wiek i stopień dojrzałości na to pozwalają. Realizacja tego obowiązku zostało udokumentowane w *Ocenie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu makowskiego*.

W okresie kontrolnym zespół dokonał łącznie 80 ocen:²²

- 2024 r. 67 ocen, w tym 100 – wniosków dotyczyło pozostawienia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, 3 – wnioski do sądu o pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej, 1 – dziecko zostało zgłoszone do ośrodka adopcyjnego, 3 – wnioski o rozwiązanie rodziny zastępczej na jej prośbę, 31- wniosków o objęcie rodziny zastępczej wsparciem;
- 2025 r. (do dnia kontroli) – 13 ocen, w tym 28 - wniosków dotyczyło pozostawienia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, 1 – wniosek dotyczył rozważenia możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej, 2 – wnioski do sądu o pozbawienie rodziców władzy rodzicielskiej, 28- wniosków dotyczyło objęcia rodziny zastępczej wsparciem.

4.1. Zapewnienie dzieciom rodzinnej pieczy zastępczej.

²⁰ Akta kontroli, s. 343-357.

²¹ Akta kontroli, s. 269.

²² Akta kontroli, s. 330.

Z ustaleń wynika, że w 2024 r. liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu makowskiego wynosiła 66, zaś poza terenem powiatu umieszczonych było 9 dzieci.²³

W związku z postanowieniem sądu 5 dzieci w ciągu omawianego okresu zmieniła formę rodziny zastępczej:

- 3 wychowanków zostało przeniesionych z rodziny pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego do rodziny zastępczej zawodowej;
- 2 wychowanków zostało przeniesionych z rodziny pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego do rodziny zastępczej zawodowej.

W 2024 r. rodzinną pieczę zastępczą na terenie powiatu makowskiego opuściło 10 wychowanków:

- 1 przeniesiono do rodziny zastępczej na terenie innego powiatu,
- 2 powróciło pod opiekę rodziców biologicznych,
- 7 usamodzielniało się.²⁴

W 2025 roku, według stanu na 9 czerwca 2025 r., na terenie powiatu makowskiego przebywało łącznie 54 dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast poza terenem powiatu umieszczonych było 11 dzieci. Powiat makowski zapewniał pieczę zastępczą dla dzieci z innych powiatów: w 2024 r. – 20 dzieci i w 2025 r. (do 9 czerwca 2025 r.) – 16 dzieci.

W 2024 r. na terenie powiatu makowskiego funkcjonowało 31 rodzin zastępczych, w których przebywało łącznie 66 dzieci, z tego: 22 rodziny spokrewnione, 9 rodzin niezawodowych oraz 7 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 1 pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Została rozwiązana 1 rodzina spokrewniona oraz 4 rodziny niezawodowe, z powodu: usamodzielnienia wychowanków (2 rodziny); przeniesienia wychowanków do innych rodzin zastępczych (2 rodziny); powrotu dziecka do rodziny naturalnej (1 rodzina).

W 2025 r. (na dzień 9 czerwca 2025 r.) na terenie powiatu makowskiego funkcjonowało 28 rodzin zastępczych, w których przebywało łącznie 54 dzieci.

Stosownie do art. 77 ust. 4 ustawy, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej mieli pod opieką łącznie nie więcej niż 15 rodzin zastępczych. Okazała Pani aktualną listę rodzin zastępczych objętych przez każdego z koordynatorów.

Powiat makowski nie prowadził rodzinnych domów dziecka. Na terenie powiatu makowskiego nie funkcjonuje instytucjonalna piecza zastępcza.

Zgodnie z art. 91 ustawy, rada powiatu może, w drodze uchwały, podnieść wysokość świadczeń pieniężnych, o których mowa w art. 80, ust. 1, art. 81, art. 83 i art. 85. Na tę okoliczność przedstawiła Pani uchwały:

- Nr LXV/437/24 Rady Powiatu w Makowie Mazowieckim z dnia 27 lutego 2024 r. w sprawie podniesienia wysokości miesięcznego wynagrodzenia przysługującego rodzinie zastępczej zawodowej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego z tytułu sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej;
- Nr III/19/24 Rady Powiatu w Makowie Mazowieckim z dnia 14 czerwca 2024 r. w sprawie podniesienia wysokości miesięcznego wynagrodzenia przysługującego rodzinie zastępczej zawodowej i prowadzącemu rodzinny dom dziecka oraz rodzinie zastępczej

²³ Akta kontroli, s. 325.

²⁴ Akta kontroli, s. 221-223.

zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego z tytułu sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej.²⁵

4.2. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadziło otwarty nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Wyjaśniła Pani, że w ramach tych działań:

- wystosowano pisma do wójtów/ burmistrzów, proboszczów parafii gmin powiatu makowskiego, w których zwrócono się z prośbą o rozpowszechnienie wśród mieszkańców informacji o pilnej potrzebie znalezienia kandydatów na rodziny zastępcze i realne zaangażowanie się w ich poszukiwanie oraz wsparcie w tym zakresie;
- regularnie zamieszczano ogłoszenia o poszukiwaniu kandydatów na rodziny zastępcze, a także informowano o wydarzeniach związanych z funkcjonowaniem w powiecie rodzinnej pieczy zastępczej, których celem było przybliżenie mieszkańcom idei rodzicielstwa zastępczego;
- zorganizowano wycieczkę integracyjno-edukacyjną z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego dla dzieci i ich opiekunów.
- w siedzibie PCPR w Makowie Mazowieckim zorganizowano spotkanie w celu złożenia uroczystych podziękowań rodzinom zastępczym, które ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego zakończyły pełnienie swojej funkcji;
- na prośbę Centrum udostępniano (na profilach społecznościowych Powiatu Makowskiego i gmin) informacje nt. ogólnopolskiej kampanii społecznej „Już jesteś”. Działanie to miało na celu zwiększenie świadomości mieszkańców oraz wzmocnienie społecznego dyskursu na temat wsparcia i rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej;
- Zarząd Powiatu w Makowie Mazowieckim był fundatorem paczek świątecznych z okazji Świąt Bożego Narodzenia dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej.²⁶

W okresie objętym kontrolą na terenie powiatu makowskiego funkcjonowała rodzina pomocowa, której powierzono okresową opiekę nad dziećmi przebywającymi w rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego. Rodzina pomocowa funkcjonowała w okresie od 14 listopada 2024 r. do 5 grudnia 2024 r. Powierzono jej opiekę nad dziećmi, z uwagi na czasowe niesprawowanie przez tą rodzinę opieki nad umieszczonymi w niej dziećmi, w związku z wypoczynkiem opiekunów połączonym z pobytem w uzdrowisku.²⁷

Zgodnie z art. 57 ust. 1a ustawy, w przypadku, gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek rodziny zastępczej, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. W 2024 r. zatrudniono 2 osoby do pomocy dla 2 rodzin zastępczych (po jednej w każdej rodzinie), z którymi umowy zawarto w 2023 r. i kontynuowano w 2024 r. Wnioski o zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, zawierały opinię koordynatora o zasadności zatrudnienia osoby oraz decyzję dyrektora Centrum. Do wniosków dołączono: oświadczenia rodzin zastępczych określające opis wykonywanych przez osoby usług/ świadczeń, oświadczenia kandydata na osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich dotyczących spełniania wymogów określonych w art. 64 ust.4 ustawy.

²⁵ Akta kontroli, s. 358-361.

²⁶ Akta kontroli, s. 338-351.

²⁷ Akta kontroli, s. 269.

Zarządzeniem nr 4/25 z dnia 7 lutego 2025 r. wprowadziła Pani procedurę w sprawie kwalifikowania osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawania zaświadczeń kwalifikacyjnych.²⁸ Załącznikami do procedury były wzory 12 druków, pn.: wniosek kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia, oświadczenie kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka o objęciu leczeniem psychiatrycznym, (...) w poradni leczenia uzależnień, oświadczenie kandydata do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka dot. władzy rodzicielskiej, (...) dot. obowiązku alimentacyjnego, (...) o posiadaniu zdolności do czynności prawnych, (...) o niekaralności, analiza sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydata/ów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, oświadczenie organizatora o uzyskaniu pozytywnej/negatywnej wstępnej kwalifikacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, skierowanie na szkolenie, wniosek o wydanie zaświadczenia kwalifikacyjnego.

Procedura kwalifikowania przez Centrum kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka odbywa się czteroetapowo:

I etap: ocena spełniania przez kandydata warunków, o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy; II etap: wstępna kwalifikacja kandydata, dokonywana na podstawie oceny spełniania warunków, o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy; III etap: skierowania kandydata na szkolenie, o którym mowa w art. 44 ust. 1 ustawy; IV etap: wydanie kandydatowi zaświadczenia kwalifikacyjnego.

W procedurze zapisano, że kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej, w tym również wskazani Centrum przez sąd, podlegają uproszczonej procedurze kwalifikacyjnej, obejmującej I etap kwalifikacji, polegający na analizie i ocenie spełniania przez nich warunków określonych w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy.

Procedura uwzględniała wymagane dokumenty do przedłożenia przez kandydata. Poza ww. wzorami w procedurach, obowiązkiem kandydatów było przedłożenie m. in. zaświadczenie o zatrudnieniu oraz uzyskiwanych dochodach, potwierdzenie zameldowania kandydata, kserokopie dokumentów potwierdzających wykształcenie, w przypadku małżonków – aktualny odpis aktu małżeństwa, w przypadku osoby rozwiedzionej- wyrok sądu potwierdzający rozwód. Za realizację procedury kwalifikowania kandydatów na rodziny zastępcze odpowiadał zespół pracowników Centrum, w składzie: starszy specjalista pracy z rodziną, koordynator/ starszy koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, psycholog, dyrektor PCPR.

W procedurze zapisano, że w przypadku, gdy wstępna kwalifikacja jest negatywna, należy szczegółowo uzasadnić, przyczyny negatywnej wstępnej kwalifikacji ze wskazaniem obszarów wymagających poprawy oraz pouczeniem strony o przysługującym prawie do wniesienia skargi do sądu administracyjnego na zasadach i w trybie określonym odrębnymi przepisami. W ramach kwalifikowania kandydatów na rodzinę zastępczą przeprowadzano analizę sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów oraz badania psychologiczne. Oceniano spełnianie warunków i posiadanie predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej oraz przeprowadzano wstępną kwalifikację kandydatów, zgodnie z art. 43 ustawy. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej po uzyskaniu wstępnej kwalifikacji kierowani byli na szkolenie. Ustalono, że Centrum szkoli kandydatów do rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie programu szkoleniowego „Rodzina” zatwierdzonym decyzją

²⁸ Akta kontroli, s. 362-389.

nr 14/2018/RZ z dnia 7 listopada 2018 r. zmienioną 30 listopada 2020 r. Osobami szkolącymi było 2 pracowników Centrum.

Wyjaśniono, że w okresie podlegającym kontroli na wniosek właściwego sądu rodzinnego oraz osób zainteresowanych, wszczęto procedurę kwalifikacyjną dla 12 kandydatów/ rodzin na rodziny zastępcze (tj. 6 rodzin dwuosobowych i 6 rodzin jednoosobowych), w tym dla:

- 10 kandydatów/ rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej spokrewnionej
- 2 kandydatów/ rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej.²⁹

Wszystkie rodziny objęte ww. procedurą wskazane były przez Sąd. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim na prośbę sądu sporządzało opinie w trybie 42 ustawy.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w trakcie realizowania działań związanych z kwalifikacją 3 rodziny (5 kandydatów) zrezygnowały z kandydowania do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Z udostępnionej dokumentacji wynika, że w przypadku rodzin spokrewnionych do właściwego Sądu przesyłana była pisemna ocena spełniania przez kandydata warunków określonych w art. 42 ust. 1 i 2. (I etap kwalifikacji w zarządzeniu nr 4/25). 1 rodzina (2 kandydatów) została zakwalifikowana do szkolenia, a następnie otrzymała zaświadczenie kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W okresie objętym kontrolą, po przeprowadzonej przez Centrum kwalifikacji ustanowionych zostało: 9 rodzin zastępczych, w tym 8 rodzin zastępczych spokrewnionych i 1 rodzina zastępcza niezawodowa.³⁰

Przedstawiła Pani upoważnienia Starosty Makowskiego do wprowadzania, aktualizowania i usuwania danych z rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 3, 6-9 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wydanych dla 2 pracowników zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej.³¹ Ustalono, że zawarte w nim dane na dzień kontroli były zgodne z prowadzoną dokumentacją (liczba kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, liczba rodzin zastępczych, liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej).

Zarządzeniem nr 6 z dnia 17 września 2018 r. ustaliła Pani *Zasady pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie makowskim*, stanowiące załącznik nr 1 do zarządzenia.³² Wprowadzono wzory następujących dokumentów stosowanych przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie makowskim:

- *Wniosek o objęcie rodziny zastępczej/ prowadzącego rodzinny dom dziecka opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej* (część A), wyznaczenie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej (część B), akceptacja wyznaczonego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej przez rodzinę zastępczą/prowadzącego rodzinny dom dziecka (część C) (załącznik nr 2 do zarządzenia);
- *Miesięczna karta pracy koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej* (załącznik nr 3) która uwzględniała miejsce na wpisanie daty, czasu pracy, w tym czasu przepracowanego w godzinach oraz rodzaj podjętych działań,
- *Informacja dotycząca umieszczonego dziecka*, zawierająca miejsce na wpisanie danych dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej informacji, aktualną sytuację prawną i rodzinną, oceny stanu zdrowia, sytuacji edukacyjnej (załącznik nr 4 do zarządzenia);
- *Plan pomocy dziecku* (załącznik nr 5 do zarządzenia), wraz z pkt.: opis sytuacji dziecka, diagnoza dziecka, cel ogólny, cele szczegółowe, wykaz planowanych działań i ocena ich

²⁹ Akta kontroli, s. 390-391.

³⁰ Akta kontroli, s. 305.

³¹ Akta kontroli, s. 336-337.

³² Akta kontroli, s. 352-380.

realizacji. Druk uwzględniał miejsce na podpis rodziny zastępczej, koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz akceptację organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;

- *Formularz ustaleń z wizyty w rodzinie zastępczej/ rodzinnym domu dziecka* (załącznik nr 6)
- *Indywidualny program usamodzielnienia wychowanka/ki rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka lub placówki opiekuńczo-wychowawczej* (załącznik nr 7);
- *Informacja dotycząca funkcjonowania pełnoletniego wychowanka* (załącznik nr 8 do zarządzenia)

Ustalono, że koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, stosownie z art. 77 ust. 3 pkt 2 ustawy sporządzali plan pomocy dziecku, na okres 1 roku lub w przypadku młodszych dzieci na okres 6 miesięcy. Plan uwzględniał diagnozę w oparciu o zebraną dokumentację, która zawierała m. in. informacje na temat: przyczyn trudnej sytuacji dziecka oraz zasoby własne i środowiska a także szans pozwalających przezwyciężyć trudną sytuację. Cele szczegółowe były formułowane w sposób zrozumiały, realny do osiągnięcia, tj. uwzględniające możliwości rodziny i dziecka. Wykaz planowanych działań zaplanowany był odrębnie dla każdego celu. Zadania określały czynności, jakie będą podejmowane w celu osiągnięcia założeń. Plany pomocy dziecku były sporządzane we współpracy z rodziną zastępczą, psychologiem Centrum oraz koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej a także z asystentem rodziny w przypadku, gdy z rodziną biologiczną była prowadzona praca. Plany pomocy dziecku były modyfikowane w miarę potrzeb. Ustalono, że w 2024 r. zespół ds. rodzinnej pieczy zastępczej monitorował realizację 64 planów pomocy dziecku przebywającemu w rodzinnej pieczy zastępczej. W związku ze zmianami w sytuacji dzieci i rodzin dokonano 44 modyfikacje opracowanych wcześniej planów pomocy dziecku oraz przygotował 14 nowych planów.

Ustalono, że dla każdej rodziny zastępczej prowadzono osobne akta, które zawierały dokumentację potwierdzającą działania prowadzone na rzecz rodziny zastępczej i dzieci umieszczonych w tych rodzinach, informacje dotyczące współpracy z sądem, szkołami, innymi instytucjami. Kontrolni poddano 20 akt.

Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej realizowali zadania, o których mowa w art. 77 ust. 3 ustawy, w tym:

- udzielali rodzinom zastępczym pomocy w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- udzielali pomocy rodzinom zastępczym w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;
- umożliwiali dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci;
- zgłaszali do ośrodków adopcyjnych informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną;
- przedstawiali coroczne sprawozdania z efektów pracy;
- sporządzali opinie o: zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, zasadności przysposobienia dziecka, kontaktach dziecka z rodziną biologiczną i wpływie tych kontaktów na dziecko, zasadności wspólnego umieszczenia rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej,
- sporządzali opinie na potrzeby postępowań sądowych w przedmiocie ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej i możliwości powrotu dziecka do rodziny biologicznej

W okresie kontrolnym koordynator rodzinnej pieczy zastępczej współpracował z 9 asystentami rodziny na rzecz powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do

rodziny biologicznej.³³ Wyjaśniono, że zakres tej współpracy obejmował przede wszystkim wymianę informacji o sytuacji rodzin biologicznych, postępów w realizacji planów pracy z rodziną.

W ramach wspólnych działań opracowywano i aktualizowano plany pomocy dziecku.

Asystenci uczestniczyli również w posiedzeniach zespołu ds. oceny sytuacji dziecka oraz monitorowali sytuację rodzin biologicznych. Współpraca miała na celu wsparcie dziecka oraz stworzenie warunków do ewentualnego powrotu do rodziny naturalnej.

W okresie od 22 października 2024 r. do 24 marca 2025 r. 2 małoletnich dzieci (rodzeństwo 4 i 13 lat) oczekiwało na umieszczenie w pieczy zastępczej z powodu braku wolnych miejsc w rodzinach zastępczych na terenie powiatu i poza powiatem.³⁴ Powodem umieszczenia dzieci w pieczy była śmierć matki oraz niewydolność wychowawcza ojca. Wyjaśniła Pani, że wobec powyższego Centrum zwróciło się pismem do MOPS w Makowie Mazowieckim o objęcie monitoringiem i wzmożonym nadzorem rodziny (z ojcem zamieszkiwał pełnoletni brat małoletnich). Na skutek podjętej terapii w poradni leczenia uzależnień, prawidłowej współpracy z pracownikami MOPS, wniosku ojca do sądu o przywrócenie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi dziećmi sąd rodzinny zmienił postanowienie, w którym ograniczył władzę rodzicielską ojcu poprzez nadzór kuratora.

Na dzień kontroli na terenie powiatu makowskiego zrealizowano wszystkie postanowienia sądu opiekuńczego o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

W kontrolowanym okresie rodziny zastępcze, dzieci umieszczone w tych rodzinach mieli zapewniony dostęp do specjalistycznej pomocy w zakresie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i rodzinnego.

Specjaliści zatrudnieni w Zespole ds. poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej udzielali wsparcia:

- w 2024 r. psychologicznego (67 osób), pedagogicznego (23 osób), prawnego (6 osób) oraz rodzinnego (67 osób);
- w 2025 r. do dnia kontroli psychologicznego (37 osób), pedagogicznego (22 osób), prawnego (3 osoby) oraz rodzinnego (37 osób).³⁵

Psycholog udzielał pomocy psychologicznej, sporządzał diagnozy psychofizyczne dzieci, opinie psychologiczne dotyczące predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Psycholog i radca prawny pracę dokumentowali w rejestrach, które były podstawą ewidencjonowania liczby osób oraz udzielonych im porad.

Wyjaśniła Pani, że „specjaliści zatrudnieni w Zespole ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz w Zespole ds. Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej Centrum (...) stale współpracują z rodzicami zastępczymi, udzielając im profesjonalnej pomocy i wsparcia w procesie opiekuńczo-wychowawczym dzieci. Opiekunowie zastępczy otrzymywali pomoc przy ustalaniu i monitorowaniu spotkań małoletnich z ich rodzicami biologicznymi.

W przeważającej większości spotkania te odbywały się w siedzibie PCPR pod nadzorem kuratorów. W 2024 r. odbyło się 105 takich spotkań. Podejmowane były również działania, zmierzające do poprawy relacji pomiędzy rodzicami naturalnymi. W tym celu przeprowadzono rozmowy wyjaśniające sytuację dziecka, motywujące do wzajemnego zrozumienia i współdziałania”.³⁶

Rodziny zastępcze uczestniczyły w szkoleniach:

- 15 października 2024 r. odbyły się warsztaty pn. „Bezpieczne relacje w rodzinie zastępczej w wymiarze 6 godzin dydaktycznych, w których uczestniczyło 14 opiekunów

³³ Akta kontroli, s. 330.

³⁴ Akta kontroli, s. 381.

³⁵ Akta kontroli, s. 328.

³⁶ Akta kontroli, s. 139.

zastępczych. Szkolenie obejmowało zagadnienia z zakresu komunikacji, rozpoznawania trudności emocjonalnych u dzieci, radzenia sobie z agresją podopiecznych. Celem szkolenia było również przybliżenie uczestnikom informacji m. in. w zakresie *Standardów ochrony małoletnich, czynników ryzyka krzywdzenia dzieci oraz komunikacji bez przemocy*;

- 4 lutego 2025 r. zorganizowano dla rodzin zastępczych spokrewnionych szkolenie pn. „Skuteczna komunikacja w relacji z dzieckiem”. W szkoleniu uczestniczyło 9 osób;
- 5 lutego 2025 r. odbyło się szkolenie pn. „Rola i zadania rodziny zastępczej”. W szkoleniu uczestniczyło 9 osób.³⁷

Okazano programy ww. szkoleń dla przedstawicieli rodzin zastępczych oraz materiały edukacyjne warsztatów. Ponadto wyjaśniła Pani, że w ramach podnoszenia umiejętności Przesłano drogą mailową informacje o szkoleniach realizowanych przez podmioty zewnętrzne.

W okresie objętym kontrolą nie funkcjonowała grupa wsparcia dla rodzin zastępczych. Wyjaśniła Pani, że podejmowano starania celem inicjowania utworzenia grupy wsparcia dla rodzin zastępczych. W dniu 23 maja 2024 r. w siedzibie jednostki zorganizowano spotkanie organizacyjne, w którym udział wzięli pracownicy Centrum oraz rodziny zastępcze. W trakcie przebiegu spotkania przedstawiono i omówiono m. in.: program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie makowskim na lata 2024-2026; standardy ochrony małoletnich oraz ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. Rodzinom zastępczym zaproponowano również możliwość zorganizowania grupy wsparcia. Ustalono, że 1 opiekun zgłosił gotowość udziału ww. formie wsparcia. Przedstawiła Pani Protokół ze spotkania z rodzinami zastępczymi zawodowymi, pracownikami Centrum oraz Dyrektorem Centrum, w którym potwierdzono powyższe. Do protokołu załączona była lista obecności uczestników spotkania.³⁸

Wyjaśniono, że w okresie objętym kontrolą zgłoszony był 1 przypadek przemocy w rodzinie zastępczej. Prowadzona dokumentacja potwierdziła podjęte działania, m.in.: zawiadomienie Prokuratury Rejonowej w Przasnyszu o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Na dzień kontroli dziecko przebywało w innej rodzinie zastępczej.

5. Współpraca międzyinstytucjonalna w obszarze systemu rodzinnej pieczy zastępczej

Centrum w obszarze rodzinnej pieczy zastępczej współpracowało z przedstawicielami m.in.:

- Sądów, w tym, Sądu Rejonowego w Przasnyszu, Łodzi, Rybniku, Sądu Okręgowego w Ostrołęce, w zakresie m. in.: bieżącej wymiany informacji dotyczących sytuacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, przesyłania ocen sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz opinii o zasadności ich pobytu w pieczy, informowanie o funkcjonowaniu rodzin zastępczych i ewentualnych trudnościach wychowawczych
- Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym Oddział w Ciechanowie m. in. w zakresie zgłaszania informacji o uregulowanej sytuacji prawnej dziecka
- placówek oświatowych (pedagodzy szkolni),
- jednostek pomocy społecznej, funkcjonujących na terenie powiatu oraz poza terenem powiatu (asystenci rodzin, pracownicy socjalni)
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Makowie Mazowieckim
- Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Makowie Mazowieckim,

³⁷ Akta kontroli, s. 338-361.

³⁸ Akta kontroli, s. 362-365.

- Komendą Powiatową Policji w Makowie Mazowieckim,
- Domu dla Matek z Małoletnimi dziećmi i Kobiet w ciąży w Kętrzynie,
- Fundacji Edukacji z Wartościami oraz Fundacji MAIO.³⁹

Wyjaśniła Pani, że w sytuacjach kryzysowych pracownicy Centrum na bieżąco prowadzą rozmowy telefoniczne z przedstawicielami Sądów w celu omówienia aktualnej sytuacji i znalezienia właściwego rozwiązania. Prowadzona współpraca znajduje potwierdzenie w wykazach i dokumentacji prowadzonej przez pracowników.

6. Realizacja obowiązku uzyskania informacji z rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym

1 października 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 560), w której ustawodawca zobowiązuje do weryfikacji danych w Rejestrze Przepęstów na Tle Seksualnym osób zatrudnianych lub dopuszczanych do pracy z dziećmi. Ustawą z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 2140), ustawodawca poprzez dodanie art. 7b ust. 2 pkt 2 nałożył na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej obowiązek sprawdzania i potwierdzania w ww. Rejestrze informacji o figurowaniu albo niefigurowaniu w odniesieniu m. in. do kierownika, dyrektora osoby zatrudnionej, kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Obowiązek ten, zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 7 października 2022 r. wszedł w życie w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Znowelizowana ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, także uwzględnia wyżej wspomniany obowiązek organizatora. Zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1802) przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy lub przed dopuszczeniem osoby do innej działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małych, lub z opieką nad nimi, pracodawca lub inny organizator w zakresie takiej działalności ma obowiązek sprawdzenia, czy dane zatrudnianej lub dopuszczanej osoby są zamieszczone w Rejestrze Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym.

Art. 7b ust. 2 pkt 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazuje, że informację o figurowaniu albo niefigurowaniu w bazie danych Rejestru Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym sprawdza i potwierdza, w odniesieniu do m.in.: kierowników, dyrektorów lub innych osób zatrudnionych w jednostce organizacyjnej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Analiza dokumentacji potwierdziła, że kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej byli sprawdzani w Rejestrze Sprawców Przepęstw na Tle Seksualnym. Obowiązek zrealizowano również w stosunku do osób, zatrudnianych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich, o których mowa w art. 64 ustawy. Przedłożyli zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego, potwierdzające wymóg art. 42 ust 2 ustawy.

6.1 Realizacja obowiązku określonego w art. 22b ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małych.

³⁹Akta kontroli, s. 138-139.

Zarządzeniem nr 5/2024 z 31 maja 2024 r. wprowadziła Pani *Standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Makowie Mazowieckim*,⁴⁰ o których mowa w art. 22b ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1802). Standardy opracowane były stosownie do wymogów art. 22 c ust. 1-5 ustawy. Do standardów dołączono 4 załączniki, określających wzory druków pn.: Praktyczny przewodnik rozpoznawania sygnałów, świadczących o tym, że dziecko może być krzywdzone; Karta interwencji; Ankieta; Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami ochrony małoletnich przed krzywdzeniem. W pkt pn. Procedury interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka ust. 6 wskazano, że w przypadku zgłoszenia naruszenia bezpieczeństwa dziecka, dyrektor powołuje Zespół ds. interwencji, którego skład ustalany jest doraźnie do danego przypadku. Wyznaczono pracownika Centrum jako koordynatora ds. standardów ochrony dzieci przed krzywdzeniem w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Ustalono, że oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami ochrony małoletnich przed krzywdzeniem (załącznik nr 4) podpisany był przez pracowników Centrum, m.in. koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, specjalistów jak również przez rodziny zastępcze.

Wojewoda Mazowiecki **pozytywnie** ocenił sposób realizacji zadań z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej.

Wobec przedstawionej oceny dotyczącej funkcjonowania jednostki poddanej kontroli w powyższym zakresie, odstąpiono od wydania zaleceń pokontrolnych, natomiast biorąc pod uwagę powyższe ustalenia przekazuję uwagi dotyczące realizacji zadań samorządu powiatowego z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej wskazując na potrzebę podjęcia działań w celu:

- wzmocnienie zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej o specjalistę pedagoga, biorąc pod uwagę realizację zadań wskazanych w art. 76 ust. 4 pkt. 13 ustawy,
- realizacji założeń wynikających z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, w tym określenie limitu rodzin zastępczych zawodowych zgodnie ze wskazaniami wynikającymi z art. 180 pkt 1 ustawy,
- uzupełnienia Regulaminu Organizacyjnego o zapis dotyczący obowiązku wynikającego z art. 76 ust. 4 pkt 18 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pouczenie

Zgodnie z art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz. 49) oraz § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. poz. 1477) kontrolowana jednostka może **w terminie 7 dni** od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego, zgłosić do Wojewody Mazowieckiego zastrzeżenie do wydanego wystąpienia lub/i do zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na adres: Mazowiecki Urząd Wojewódzki, Wydział Rodziny i Polityki Społecznej, plac Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa. W przypadku nieuwzględnienia przez Wojewodę Mazowieckiego zastrzeżeń oraz w przypadku nie zgłoszenia zastrzeżeń do zaleceń, kontrolowana jednostka jest obowiązana **w terminie 30 dni** od otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego powiadomić wojewodę o sposobie realizacji uwag, wniosków i zaleceń. W przypadku uwzględnienia zastrzeżeń odpowiadając na zalecenia należy mieć na uwadze zmiany wynikające z powyższego faktu. Jednocześnie

⁴⁰ Akta kontroli, s. 366-418.

przypominam, że w przypadku osób, które nie realizują zaleceń pokontrolnych mają zastosowanie przepisy art. 198 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

z upoważnienia Wojewody Mazowieckiego
Katarzyna Kieszek
Dyrektor Wydziału Rodziny i Polityki Społecznej
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Joanna Nurczyk

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
Justyna Brodzik

Administratorem danych osobowych jest Wojewoda Mazowiecki. Przetwarzamy Państwa dane osobowe wyłącznie w celu wykonania zadań Administratora, które wynikają z przepisów prawa oraz zadań realizowanych w interesie publicznym. Więcej informacji znajdują Państwo na stronie <https://www.gov.pl/web/uw-mazowiecki/Przetwarzanie-danych-osobowych>, w zakładce „O urzędzie” – „Przetwarzanie Danych Osobowych”.